

Det forsvundne arkiv.

Av

102040

direktør Lorentz Vogt

pingen.

til behovet. Kålvalltet og salget utt. For rabatte er man nu i driyhus og frie av begge deler. Men man venter ene av frilands- l. Det er Rogat ute her. Kva- r. dig bedre, er gå tregt i llførslene er for mer det frem- av i alle byer, høt. Tilførslene har tatt sig op st. yer i Syd- k. aspersille. er å på Østlandet, evel godt oppe- ier å komme på obig i beskjedne spinat har også

hadde de polske r kjøpt i alt Ca. halvparten r da undagjort. k. og kan neppe v de mønstrede

efterspørsel ef- vært noe stila- na.

etter livkuer er tletiden og man økning. I Oslo ed, slik at det) k. ner pr. stk. on. a dog del-

ris er økende, et stort udek- e holder sig på lå prisene jevnt ro- for 5-10 ung er prisene griser av vanlig

små tilførsler av et. Den betyde- rsituasjonen og r Østlandet har er mindre enn årstid. Etter alt storslumpen av gjort, og kalve- fortsatt gå ned. agelse økning i over hele lan- ligger innvehn- betydelig over yer i Syd-Norge ørnest fritt, og le smør og ost sterlene.

der sig fortsatt for rugningen. le en merkbar siste uke.

Det volder landsvitavdelingen sta- dig større vanskeligheter, at arkivet fra nevnden for industri og omset- ning er forsvunnet — avhentes av ukjente menn. Den hele historie er også underlig. Man skulde ha kun- net gå ut fra, at nevnden ved fri- gjøringen vilde ha gjort alt for å skaffe arkivet tilbake. Det skulde deres honnør tilsi dem. Så skjedde ikke. Når nu politiet har presset på, kunne dens enkelte medlemmer ha anstremt sig av ytterste evne for så langt som mulig å få arkivet rekon- struert. Av en rekke dokumenter, som møteforhandlingene f. eks., har der dog vært flere kopier. Noe ma- teriale måtte kunne skaffes frem. Såvidt vites er det hittil kun nevndens formann, advokat Einar Sun- de, som har bragt tilveie noe av be- tydning. Flere, også sekretariatet, skulde ha følt sin forpliktelse.

De ting som på annen måte er kommet frem, særlig innstillingene av 15. mai 1940, av 22. juli 1940 og av 22. febr. 1941 forteller dog noe — ja ganske meget.

Nevndens ånd fremgår også av dens egne medlemmers optreden. De må antaes å ha handlet i overensstem- melse med nevndens innstilling også i egne saker. Av interesse er en pro- tokoll fra 14. januar 1941 fra et mø- te, hvori deltok — utvilsomt som initiativtager — nevndens medlem direktør Gunnar Schjelderup. Pro- tokollen har følgende ordlyd:

«Møte hos Dr. Bryn den 14 Jan. 1941 kl. 12.

Sak: Gjenoptaking av drift ved Meisingset gruber.

Tilstede var:

Direktør Johs. Gahr, Mek. Verkst. Landsforening, Ingeniør Brestrup Møller, Chr. Spigerverk, Direktør Schram-Olsen, A/S Bjølvefossen, Un- derdirektør Urdal, Prisdirektoratet, Sekretær T. Restrup, Direktør G. Schjelderup, Chr. Spigerverk, Okon. direktør Lowzow, Dr. Bryn, Forsy- ningsdepartementet, Avd. chef Mún- ster.

Møtet var sammenkalt for at Chris- tiania Spigerverk's Bremanger's og Bjølvefossen's representanter kunde klarlegge spørsmålet om optagelse av drift ved Meisingset gruber for Pris- direktoratet og Forsyningsdeparte- mentet.

Direktør Schjelderup rede- gjorde først i store trekk for projek- tet som gikk ut på optagelse av drift ved Meisingset gruber for fremstilling av Wanadium-jern. Disse gruber hadde tidligere vært nedlagt.

Det er nu flere ting som gjorde det ønskelig at driften blir optatt snarest. For det første fordi krigssituasjonen

gjorde tilgangen på skrapjern util- strekkelig, for det annet fordi det der- ved kunde skaffe beskjeftigelse såvel ved gruben, hvor 30-40 mann kunde beskjeftiges; som ved Bremanger og Bjølvefossen for bearbeidelse av rå- materialene, samt ved Spigerverket. De tyske myndigheter var også meget interessert i at gruben kom igang og hadde så å si utfalt at om ikke vi selv satte det igang, så vilde de gjøre det.

Ved drift av gruben vilde det nem- lig kunne regnes med at ¼ del av produksjonen vilde være Wanadium — som tyskerne trenger meget sterkt, de øvrige ¾ deler av produksjonen vilde være jern. Planene for opta- gelse av driften og et eventuelt sam- arbeide med Bremanger og Bjølve- fossen var allerede gjennomarbeidet og det hele kunde settes igang på meget kort varsel. Saken var nu av- hengig av at Prisdirektoratet gikk med på den forhøelse av prisene som blev nødvendig for at driften skulde bære sig. Driften av disse gruber vil nemlig under normale for- hold med bl. a. rikelig tilgang på skrapjern ikke være lønnsom.

Det fulgte en del diskusjon til be- lysning av sakens forskjellige sider. Prisdirektoratet lovet å behandle saken snarest, når den bare blev fo- relagt det. En så stor sak vil man dog måtte regne med tar omtrent en måneds tid, da den også må fore- legges for de tyske myndigheter.

Da dette dokument blev satt op — 14. januar 1941 —, var nevnden for industri og omsetning ennå i full virksomhet. Direktør Gunnar Schel- derup har sikkert handlet i dens ånd — man skulde tro etter konferanse med dens øvrige medlemmer. Ellers

bryter dokumentet med alle de fo- rutsetninger som ellers har vært an- ført som undskyldende. Det forelig- ger her bare et meget begrenset hen- søyn til arbeiderne. Beskjeftigelse av 30-40 arbeidere er intet hensyn, hvor man står overfor et nasjonalt problem. Protokollen er fra 14. Ja- nuar 1941 — altså nære fire måne- der etter 25. september 1940. Om dette forhold uttaler riksadvokat Arntzen i sitt foredrag i dommerfor- eningen den 5. september 1946: «Fra- ner av (etter 25. september 1940) blir det etterhvert klarere i stadig videre kretser, at hensyn til å holde folk i arbeide og næringslivet oppe måtte vike for krigens krav om ikke å yde fienden bistand i noen form. Riks- advokat Arntzen har ved å sette grø- sen til 25. september 1940 utvilsomt gjort denne for snever. Det økono- miske samarbeide med okkupantene fortsatte lenge etter legalisert av de ennå eksisterende lovlige myndig- heter. Men i dette tilfelle gjaldt det bare 30-40 arbeidere. Initiativet er oensynlig helt norsk, — men tys- kerne er interessert som rimelig kan være, når de skulde få wanadium til sin krigsførsel. Det gjelder dessuten et rent temporent krigsforetagende, som ikke vil være lønnsomt under normale forhold.

Disse ting gjør protokollen så eks- traordinær, at almenheten har krav på en forklaring, hvis rettsak ikke reises. Den inneholder en kullkasting av de forutsetninger hvorpå oppjøret hittil er bygget og hvorefter mange er dømt.

Det er meget mulig, at der i nevndens forsvunne arkiv finnes en ri- melig forklaring — desto sorgeligere er det, at det er borte.

LORENTZ VOGT

Vellykket kurs for Vestfold Unge Høires damegruppe.

Vestfold Unge Høire har helt fra 1946 arbeidet målbeviset mot det mål å nå frem til de samme gode, sikre posisjon som organisasjonen hadde frem til 1940. Og vi har gode tra- disjoner å bygge på når det gjelder nye tiltak for å styrke organisasjo- nen og tilføre medlemmene best mul- lig politisk viden.

Vestfold Unge Høire var således en av de distriktsorganisasjoner som hurtigst tok op studie- og kursvirk-

vellykket. Under en kort kaffepau- se gjennomførte kurslederen de inn- leverte oppgaver og gav en kort kri- tikk. Møtet blev så avsluttet av for- mennen med et appell til kursdelta- gerne om å holde lærdommen fra kurset for arbeide for å få op inter- essen blandt damene i våre forenin- ger.

Alle uttalte etter kursets slutt sin store begeistring for hvad dette had- de gitt dem av idéer og oppmuntrende